

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articollii nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

„Lege imperfectă.”

Sibiu, 6 Octombrie n.

De nou e pusă la ordinea zile legea de naționalități, cea atât de urgentă din partea șovinismului magiar, care ar voi să o vadă trecută odată într-o vechitură.

E discutată viu în presa magiară, e discutată în salele comitatense, și e scoasă vinovată, fiind-că, cum se spune, ea e pedecă și pricina, că naționalitățile din țară nu se magiarisesc. Și fiind-că e o lege care stă în calea aspirațiilor mai înalte ale șovinismului magiar, trebuie modificată ori cassată, ca un lucru stricacios, ca o lege imperfectă.

Da; acesta e expresiunea potrivită. „Lege imperfectă”. Așa o și numesc astăzi gazetarii magiari, fără a se gândi la faptul, că creatorii acestei legi au fost *Deák Ferencz*, *baron Eötvös József*, *conte Andrássy Gyula*, și alții, tot oameni, cari numai fapte și plăsmuiri imperfecte n'au lăsat în urma lor.

Dar' e adevăr vechiu, că nici o lege, după trecerea unui anumit timp, nu mai e înțeleasă astfel, cum era înțeleasă pe vremea votării ei, căci fiecare generațiune nouă caută să-i deie altă explicație, altă interpretare.

Astfel nu e înțeleasă astăzi nici la noi legea de naționalități; și n'a fost ea înțeleasă din capul locului, pentru-că dacă era înțeleasă, trebuia să fie executată cu esactitate, pentru a corespunde scopului în care a fost adusă.

Căci nici o lege nu se aduce numai așa, din curat senin, fără ca să fie trebuință de ea. A fost deci trebuință mare și de legea de naționalități, și pentru a corespunde acestei necesități mult simțite a fost ea adusă; și a fost adusă nu în scopul ca să rămână literă murtă, ci ca să fie executată, pentru-că pe calea aceasta se fie satisfăcute barem în parte pretensiunile naționalităților nemagiare din patrie, ridicate cu privire la asigurarea existenței lor naționale.

Nu s'a adus pe cale pripită legea aceasta de naționalități, pentru că mult s'a chibzuit asupra ei până i-s'a putut da forma ce o are; și de aceea, e cam riscată afirmarea gazetarelor magiari, că ar fi *lege imperfectă*. Ei nu pot să o numescă astfel. Din al lor punct de vedere nu e imperfectă. E prea perfectă. Ce lucru mai bun și mai perfect își trebuie, de cât să ai o lege, — pe care n'ai voi să o ai, și totuși trebuie să o ai, formulată astfel, ca să nu o poți executa, și să nu trebuiască să o execuți?

E imperfectă însă legea aceasta pentru noi, naționalitățile nemagiare, și noi din capul locului am zis că e imperfectă. Am declarat atunci când s'a votat legea, prin deputații ce i aveam în dieta țării, că drepturi *permissive* nu ne pot mulțami, fiind-că azi le avem, mâine nu le avem, — precum s'a și întâmplat, — și am cerut să ni se deie drepturi *imperative*, cari să nu ni-se potoască în picioare de nici un solgăbirău, vice-span ori procuror și tribunal, dar' de acestea nu ni-s'au dat.

Astfel legea de naționalități a fost adusă (cu excepția Sașilor) fără concursul naționalităților nemagiare din

patrie, cari își aveau pe atunci în dietă reprezentanții lor, și fără a fi corăspuns din capul locului scopului în care a fost adusă, și care era: *mulțămirea naționalităților*.

Ei bine, cred patrioții, că făcând acum propagandă și agitație în țară pentru modificarea, sau pôte chiar abrogarea acestei legi, care din capul locului n'a corăspuns scopului urmărit, fac lucru mare, și fac lucru care supără pe concetățenii de limbă nemagiară? Dămne ferește! Nu'i supără de loc. Pentru-că de cât o lege neesecutată, mai bine nici o lege.

Dar' vorba e, că dacă va fi modificată legea de naționalități în spiritul reclamat de dorințele șovinismului magiar, sau dacă va fi chiar abrogată de tot, — progresele pe terenul magiarisării vor fi ele mai mari și mai bine simțite și vădute de cât cele de până acum, câtă vreme esista legea de naționalități, — pe hârtie??

Cel-ce crede că da, și se lăgână în asemenea speranță, e vrednic de compătimirea generală.

Pactul. Ministrii austriaci au sosit la Budapesta și tratativele au început de nou în chestia pactului. Înainte de plecare primul-ministrul Körber a fost primit în lungă audiență din partea Monarhului. Ministrul-president *Széll* a comunat celor mai intimi dintr-ai sei, că mai sunt multe și însemnate chestiuni de rezolvat, și se pôte să se ivescă încă astfel de greutăți, cari se fac imposibilă legarea pactului. Înainte de a continua tratativele cu ministrii austriaci, membrii guvernului ungar s'au întrunit în consiliu, pentru a-și preciza punctul de vedere în chestia pactului.

Din Austria. Ziarul „Die Zeit” crede a ști, că dacă reichsrathul din Austria nu va vota guvernului legea despre renoirea pactului cu Ungaria, așa cum îi va fi prezentată, guvernul va disolva reichsrathul și va face alegeri nouă parlamentare pe baza unei nouă constituțiuni octroate, care e gata deja, și are de basă *sufrajul universal*.

Presa austriacă, urmând exemplul celei din Germania, ia în apărare pe gazetarii germani din Banat, condamnați în timpul din urmă pentru delict de presă. Astfel se scrie de la Viena, că zilele trecute, clubul presei austriace, cu sediul în Viena, a luat în chestia aceasta următoarea hotărâre:

„În scurt interval judecătorii au condamnat în Ungaria pe trei ziaristi la grea pierdere de libertate, pe *Cramer*, *Korn* și *Krisch*. Ba pe cei doi dintâi i-au și espulsat din localitatea în care și dezvoltau activitatea. Judecătorii magiare, pentru articoli cu totul neînsemnați, cari sunt cunoscuți, au croit pedepse aspre și neconsunătoare cu cuprinsul articolilor, manifestând astfel mânia față de presa germană din Ungaria. Sentințele acestea, nu numai că sunt nedrepte, dar' sunt și brutale, sunt fapte asiatică, și vor provoca cu tot dreptul antipatia și indignarea tuturor cercurilor germane. Clubul speră că într-o presă austriacă va lua poziție energetică în contra brutalităților magiare.”

Ziarele magiare fac constatarea, că din clubul presei austriace fac parte numai cei de la ziarele antisemite.

Simțemintele morale.

De Dr. Iosif Blaga.

Când auzim din evanghelie, cât bine a făcut omenilor Christos și apostolii, ne bucurăm, ear' când auzim, cum a vândut Juda pe Iisus Christos dușmanilor, ne indignăm; când vedem că în unele părți Români trăiesc în pace și dragoste unii cu alții, ne crește inima, ear' când vedem, cum în multe locuri domnesce certă și dușmănie între ei, ne mâhnim în sufletul nostru; când vedem, că școlarul cutare spune adevărul și își mărturisesc fapta, semn de îndreptare, ne mângâiem în sufletul nostru, ear' când vedem, că acela minte, ne indignăm și ne amărim adânc.

Făcând analiza cauzelor psihologice ale încolțirii simțemintelor de felul amintit, vom găsi, că ele de aceea s'au deșteptat în sufletul nostru, fiind-că noi, în urma educației primite avem convingerea, că omenii trebuie să se iubească și să se ajute unii pe alții, să fie cinstiți și sinceri, să trăiescă în pace și să spună adevărul; că e rău să fii nerecunoscător, rău voitor, rău năvălit, nu-i voie să trăiești în certă cu deapropo, să înșeli și să minți. Și în urmăre ne-am și cam deprins a lucra în viață conform cu aceste principii. Și când am auzit acum de faptele bune săvârșite de Christos și de apostoli, de unii Români și de cutare școlariu, sufletul nostru a constatat o armonie între ideile noastre și faptele dovedite în realitate; ear' în cazul celalalt a constatat o disarmonie între ideile noastre despre bine și într-o aie găsit în realitate și deosebit a mai observat și o tendință voită a unor oameni de a face rău altora. Constatarea tendinței faptuitorului încă hotărește în procesul de determinare a calității simțemintelor morale. Nu este destul să vedem numai fapta, ci trebuie să cunoștem și intenția. E știut, că aceeași faptă, într-o unele împrejurări pôte afla încuviințarea, într-o altele desincuviințarea noastră. D. e. ne indignăm vădând, că cineva bate din răsunare, dar' nu ne indignăm când vedem pe un părinte pedepsindu-și copilul cu scop voit de îndreptare. Copilul mic nu pôte manifesta simțeminte morale, fiind-că nu cunoște principiile de viață.

Omenii sunt avisați să trăiescă în societate. Ajutorarea reciprocă a omenilor e una din cele mai cardinale condiții a vieții. Boldul de a se ajutarea reciproc devine unul din cele mai puternice pârghii pentru viață.

Ca să se potoască trăi împreună în societate, e indispensabilă stabilirea unui raport intim între oameni, avându-se ca temelie iubirea deapropo.

Stabilirea acestui felu de raport se îndeplinește în urma faptului, că omenii trăind la un loc au privilegiul a se cunoște unii cu alții, a-și comunica unii altora ideile și în urmăre a se ajutarea reciproc.

În îndeplinirea acestei probleme de viață se introduce omul încetul cu încetul, de când e încă copil mic; cu timpul se tot perfecționează.

Copilul mic este înzestrat cu anumite dispoziții moștenite, și cu unele și bune, pentru viață psihică și morală; încolo

n'are nici o putere, e absolut imposibil și neajutorat. Cu timpul începe a-și forma și desvolta, pe baza dispozițiilor înăscute, puterea fizică și psihică, cu care își activează viața. Deja în stadiul prim al dezvoltării sale copilul simte, că cineva se îngrijese de el; încetul cu încetul simte tot mai hotărât, că mama sa este aceea, care îi oferă totul, că fără de ea viața i-ar fi imposibilă; căci vede, că mama sa îl hrănește, spală, îl primblă, se joacă cu el, îl adorme etc. În această recunoșcere residă simțemintul de iubire al copilului, cătră mamă-sa în primul rând, și apoi și cătră celelalte persoane ale familiei, cari colaborează la crescerea copiilor. În această stare psihică se află deci germenul moralei. Cu cât i-se dezvoltă mai mult viața psihică a copilului și iese la ivelă mai mult imboldul firesc de valorare, cu atât mai bine recunoște și lipsa și importanța ajutorului oferit, cu atât mai clar simte iubirea acordată de alții și deci cu atât mai mult se dezvoltă și întărește și în el simțemintul iubirii față de aceia, cari îl îngrijesc. Acesta împrejurare și constituie baza educabilității copilului. Când copilul simte, cu conștiință, ajutorul oferit de alții precum și lipsurile sale, începe a se arăta cu ascultare cătră binefăcătorii sei, ceea-ce ne dă primul stadiu de viață morală în copil. Și cu timpul începe a îndeplini deci și el lucrări corăspunzătoare simțemintului său de iubire și ascultare, după pretențiile ce i-se fac, începe adecă a practica binele în mijlocul celor din prejurul său.

Fiind-că copilul a primit prin moștenire și aplecări spre rău, va manifestă, se înțelege, și tendințe deșănțate și vreri rele. Va trebui să urmeze deci și rindul dresurii. Își va face și dresura datorința sa, conform gradului de civilizație a vieții încunjurătoare; tendințele și faptele bune sunt încurajate și recompensate, ear' cele rele reprimăte și pedepsite. Aceste împrejurări de viață exercită efectul său binefăcător în privința instruirii simțemintelor și tendințelor, vărsând și ele în inimă multă sămânță de idei și simțeminte morale. În urma aceasta se dezvoltă în copil simțul de bună purtare și corectitudine. Lucrările acestea le deprinde apoi cu timpul, încetul cu încetul, în cerc tot mai larg. Vine adecă în societatea altor copii, unde începe a simți și trebuință de a se juca cu alții, la ce încă se recere iubire și ajutorare reciprocă. Viața îl induce apoi în sfere tot mai largi, în sfera societății, care îl împregiurează. Vedem deci, că însuși imboldul inherent firii și însuși viața, în care îi e dat omului a se învârti oferind ocaziuni menite a ne tot pune în raporturi nouă și prin aceasta a ne tot desvolta bunul simț, simțemintele morale, tot dă sufletului semințe de idei morale.

Acest fel de viață implică în sine și gemenele și puterea pentru desvolta-re simțului de dreptate. Acest simțemint începe a se forma și cultiva încă în copilărie, tot în urma contactului său cu alți copii, îndeosebi cu privilegiile de joc. „Acesta nu merge” este exprimarea și afirmarea simțemintului de dreptate din inima copilului.

Förte mult se datorește dezvoltarea simțemintelor morale și vieții

însași, care ne oferă atâtea ocazii pentru îndreptarea morală. Suferind omul în viață sa necazuri și neplăcere, i-se face inima accesibilă la înțelegerea și simțirea necazurilor altora, ear' voința 'i devine cultivată pentru a întinde mână de ajutoriu deapropelui cădută în nenorocire. O pilduire de acest fel ne dă dl Coșoiu în o istoriță, din ciclul „Din povestile riului“ (Lit. și Art. rom. III. Nr. 7), din care cităm aici următoarele: „Când stoluri de paseri treceau spre pădure povestindu-și în sborul lor despre crengile înverzite ale copacilor, despre cântecul frunzelor și al isvârelor și despre dragostea lor ascunsă în stufulșurile pădurii, păsărica (din o colivie a unui tinăr fericit) se plângea amar. Dar' vaelele ei tinărului i-se păreau cântece, și ciasuri întregi o asculta stând cu ochii plini de mulțămire în fața coliviei. „Inzadar îi strigam (riul): Tinere! Eu cunosc graiul paserilor; ele nu știu să cânte de cât în pădure, când sunt libere. Dă-i drumul, n'o auzi cum se vaită!? Dar' spuselor mele el nu le lua sēma și pasearea se ruga zadarnic, căci tinărul nu cunoscuse până atunci durerea și nu putea s'o înțelegă.“ Se întâmplă însă că-i mōre iubita inimii sale. După această altcum devine. Povestea ne spune, prin graiul riului, următoarele: „O săptămână încheiată tinărul n'a eșit din casă. Astăzi în revărsatul zorilor îl văd stând pe capătul prispiei; slăbise și ochii lui erau stinși ca stelele dimineții. Cu capul răzimat pe o mână, cu ochii duși pe undele mele, tinărul își măsura nefericirea. Pe de-asupra lui un stol de păserele trece, ciripind, spre pădure. În colivie paserea se sbătea întră sēme și în plânsul ei încercă o rugă: — „Dă-mi drumul!“ Minune! De astă-dată tinărul își întorse capul spre dīnsa, învîlind'o într'o privire plină de milă; ochii lui se umplură de lacrimi și ca purtat de o mână nevedută se sculă în sus și deschidēnd usciora coliviei dădū drumul paserii, care sbură ciripind spre pădure. „Du-te sermană stingheră!“ îl auzi șoptind. De astă-dată tinărul pricepuse durerea, căci el însuși o purta în inimă.

(Va urma).

Pentru catedrală.

Insufleteți de căldurosul circulariu al Înaltpreasfinției Sale metropolitului nostru și de frumosul exemplu al părintelui protopresbiter George Romanul din tractul *Devei*, preoții noștri din acest tract încă se arată vrednici de totă lauda în ceea-ce privește contribuțiile la colecta pentru ridicarea catedralei. Lista acestor contribuiri e următoarea:

1. George Romanul, protopresbiter în Deva . . .	cor. 300
2. Vasile Pipoș, protopresbiter emeritat, în Hondol . . .	200
3. Petru A. Mihuțiu, paroch în Hondol . . .	200
4. Simion Ciriac, paroch în Chimindia . . .	200
5. Tovie Popa, paroch în Suligete . . .	200
6. Chiril Teacă, paroch în Cristur . . .	150
6. Nicolae Troncă, paroch în Bârcea-mică . . .	150
8. George Maior, paroch în Almașul-mic . . .	140
9. Inocențiu Mermezan, par. în Rapoltul-mic . . .	100
10. Nicolae Mermezan, paroch în Rapoltul-mare . . .	100
11. Nicolae Berariu, paroch în Bejan . . .	100
12. Avram Glava, paroch în Dealu-mare . . .	100
13. Andrei Borca, paroch în Tēmpa . . .	100
14. Petru Gabor, paroch în Certeșul de sus . . .	100
15. Ilie Piso, paroch în Măgura . . .	100

16. Ioan Radu, paroch în Nevoș . . .	100
17. Antoniu Ungur, paroch în Uroiur . . .	100
18. Nicolae Popovici, paroch în Chișcădaga . . .	100
19. Alexandru Stoica, paroch în Seliștiōra . . .	100
20. Avel Bera, paroch în Sântohalm . . .	100
21. George Popovici*, paroch în Leșnic . . .	100
22. Dumitru Berariu, paroch în Vulceș . . .	100
23. Ioan Cinteș, paroch în Almașul-sec . . .	100
24. Longin Poenariu, paroch în Fizeș-Barbura . . .	100
25. Alimpiu Oprea, paroch în Sēcărămb . . .	100
26. George Guga, paroch în Șoimuș . . .	100
27. Alexandru Pētrēu, paroch în Chergeș . . .	100

Fie, ca și preoțimea din celelalte protopresbiterate, ale cărei liste vor urma de aci încolo, să se prezinte tot așa demn, spre onōrea ei și a șefilor ei tractuali.

Din Reșița-montană.

— Adunarea generală a reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului. —

— 30 Septembrie n.

(Urmare.)

Aplause și aclamări sgomotoase au acoperit frumosul discurs de deschidere al valorosului president *Lința*, învățătoriu în *Cacova*.

Au urmat salutările. Domnul protopresbiter *Terfaloga* salută adunarea în calitate de comisariu consistorial și le pune învățătorilor la inimă, nu numai să instrueze, ci să facă și educația tinerelor mlădite ale neamului nostru, încredințate lor.

Dl *Speidl Ernő*, directorul școlilor civile din Reșița, salută adunarea ca emis al inspectorului reg. de școle.

Dl *I. Moldovan* ca delegat al reuniunii surori din diecesa Aradului.

Se cetesc numeroase telegrame de felicitare, venite de la următorii: P. Rotariu și Dr. Putici, Timișoara; Ilie Trăilă, Oravița; I. M. Roșu, Vêrșet; Ghidiu, Curescu, Drăgălina, Caransebeș; P. C. Sa archimandritul Hamsea și Teodor Ceantea, Arad; și alții.

Acum se scōlă domnul president, și comunicând adunării că secretariu reuniunii, învățătoriu *Ioan Marcu*, împlinește 25 ani de când pōrtă oficiul acesta, se simte fericit a-i pute pēda din incidentul acestui jubileu, drept recunoștință și suvenir, o diplomă comemorativă și o penă de aur. Diploma, subscrisă de toți membrii comitetului, și artistic desemnată, e de cuprinsul următoriu:

Reuniunea învățătorilor gr.-or. români de la școlele confesionale din diecesa Caransebeșului în adunarea ei generală, ținută la anul 1902 în Reșița-montană, prin mandatarii ei subsemnați închină acest mic simbol de recunoștință secretariului ei general, domnului *Ioan Marcu*, care a servit interesele Reuniunii în curs de 25 ani, înălțând prin o muncă atât de îndelungată prestigiul corpului didactic în eparchie. Reșița, 28 Septembrie 1902. *Traian Lința*, m. p., președintele Reuniunii. *Traian Hențiu*, m. p. *George Joandrea*, m. p. *Ioan Ciurciu*, m. p. *Nicolae Ianculescu*, m. p. *Achim Miloia*, m. p. *George Cătană*, m. p. *Dr. George Popoviciu*, m. p. *Traian Unipan*, m. p. *Romul Ancușă*, m. p. *Ioan Gruescu*, m. p. *Stefan Albu*, m. p., membri în comitet.

Înainte de a înmăna diploma și penă de aur, presidentul rostește la adresa iubilantului următoriu discurs:

„Preastimate d-le secretariu! Iubite coleg și frate!

Douăzeci și cinci de ani s'au împlinit, de când tot în acest loc, la anul 1877, ți-am conezut sarcina de secretar general al

*) Cum suntem informați, de la acest preot bine situat toți colegii sei ar fi așteptat mai multă insufleteție pentru biserică, de la care trăiesce și s'a îmbogățit. Noi nu l'ajecăm, dar' îl va judeca posteritatea. — Nota red.

Reuniunii noastre învățătoresci, și în această calitate ai luptat cu credință și ai conlucrat cu zel neobosit, împreună cu ceilalți chemați, la promovarea stărei materiale, intelectuale și morale a învățătorilor, și prin această la ridicarea prestigiului școlii populare.

Mulți au contribuit la înființarea și susținerea Reuniunii noastre, dintre aceștia toți însă — fără îndoială — numai Ție Ți-se cuvine partea de lucru, căci pe când alții au venit și s'au dus, Tu ai stat neclintit — adese-ori întră împrejurări grele — la postul Țeu important și împreunat cu mare responsabilitate, ear' azi, după muncă încordată și luptă îndelungată de 25 ani, Te vedem mai viguros, mai energic și mai punctuos, decât chiar la început.

Mândru poți fi dară azi de fericirea rară, ce o pōte gusta un învățător, și cu deplină mângăere și liniște sufletescă poți iubila în această zi memorabilă, care va trece ca un act istoric în analele reuniunii noastre învățătoresci.

Ziua iubilară se pōte asemăna cu un sōre, ce răspândește raze de lumină înainte și înapoi, ear' în centru își desvōltă întreaga sa putere. Pe când aruncă raze înapoi, luminând astfel o parte însemnată a vieții noastre, ne revōcă în memorie un sir întreg de reminiscențe din trecut; desvōltându-și în centru întreaga sa putere, dă ansă la hotărîre spre activitate potențată, ear' în fine aruncând raze înainte, deșteaptă speranțe în viitor.

Astfel ziua iubilară este ziua reminiscențelor, a hotărîrei și a speranței. Ziua reminiscențelor este, pentru-că în această zi — involuntar — trecem în revistă toate bucuriile și suferințele, de cari am avut parte, zilele bune și rele, sănătoase și nesănătoase, fericite și nefericite, ce le-am făcut, cu un cuvânt toate momentele mai remarcabile ale vieții noastre. Și pe când trecem peste toate aceste cu ochiul minții, transpuși într'o deosebită stare sufletescă, nu putem să nu lăudăm pe Dumnezeu, mulțămindu-i pentru toate darurile sale cele mari.

Trecutul Țeu, iubit coleg și frate, este sigilat cu însușirile cele mai frumoase, ce pot împodobi ființa omenescă: munca, conștiințiozitatea, iubirea de dreptate, firmitatea de caracter și statornicia.

El este acoperit de fapte neperitōre, cari Ți-au asigurat pentru totdeauna un loc de onōre în societatea omenescă.

Dela puțin ai început și Te-ai avēntat până unde numai se pōte avēnta învățătoriu român. Astfel Te vedem încă în fragedele tinerețe figurând întră învățătorii fruntași și cu vocațiune, apoi distins în diferite moduri, anume: comisar școlar consistorial încă dela întemeierea acestei instituțiuni, deputat permanent la sinodul eparchial, asesor consistorial, delegat al multor deputațiuni, membru activ și folositor al diferitelor societăți și corporațiuni, ear' mai pe sus de toate factor indispensabil al Reuniunii noastre învățătoresci, pentru a cărei înflorire n'ai cruțat nici ostenele, nici jertfe materiale, consacrand spre acest scop o parte însemnată a puterilor Tale, la început ca bibliotecar, ear' după această 25, Ție douăzeci și cinci de ani ca secretar general supranumit și „vecinicul secretar“. La toate acestea nu Te-ai ridicat prin protecțiune, ori ademeniri, ci prin erudițiune, zel neobosit, activitate nețermurită și tact neîntrecut.

Întēmpinat-ai în trecutul Țeu și momente furtunoase, avut-ai parte și de urgii gurilor rele, Tu însă cu spiritul Țeu tare, susținēndu-Te de-asupra pornirilor pătimate și luptând cu arma resignațiunei și a perseveranței, ai eșit triumfător, și azi după muncă îndelungată și rodnică, încungiuat de încredere în sus, și de simpatie și iubire în jos, întocmai ca sōrele, ce în centrul său își desvōltă întreaga sa putere, răspândind lumină, căldură și viață în jurul seu, astfel luminează faptele Tale înaintea noastră, încălzindu-ne și însufleteindu-ne, ear' exemplul Țeu ne mișcă spre porniri nobile.

Trecutul Țeu neprihănit ne admoniază și pe noi a călca pe calea virtuții, ear' îndemnul Țeu și silința Ta de a merge tot înainte, ne împintenează și pe noi spre această.

Și, pe când avem această pildă vie înaintea noastră, se pōte să rămānem indiferenți față de ea? Nu, ci din contră, dând nutremēt princiōs aspirațiunilor noastre și îmbrăcându-ne fantasia învechită în haină

nouă, ne va servi ca îmbold puternic, de a ne avēnta tot mai mult cătră perfecțiune.

Binefăcătōre este deci această zi de sērbătōre pentru noi toți, căci pe când Tu vei afla într'însa o mică mângăere sufletescă și ore-care recompensațiune morală, noi ceilalți colegi profităm de școlă și esemplul acestui demn coleg, pe carele, — fără esagerare — îl putem numi: „cel mai vrednic întră vrednici“. În fine despărțindu-ne din acest loc cu hotărîrea firmă de a merge înainte pe calea progresului, dobândim îndreptățirea la speranța creștinescă, că: a ajutat Dumnezeu până acum, ne va ajuta și în viitor, spre a ne apropia cât de cât de adevărata perfecțiune, care este fericirea noastră pāmēntescă și cerescă.

Eată deci, de ce ziua iubilară prea nimerit o putem numi: ziua reminiscenței, a hotărîrei și a speranței.

Și acum, iubit coleg și frate iubilar, după ce am trecut peste toate aceste faze ale vieții, permite-mi, ca în acest moment festiv, în numele Reuniunii noastre învățătoresci, ținēndu-ți mână frățescă și îmbrățișându-Te cu iubire, să Te felicitiez și să-ți aduc tributul iubileului de 25 ani, ca secretariu general al Reuniunii noastre, pentru prețioasele servicii și jertfele mari, aduse pe altariul aceleia, rugându-Te totodată, ca să nu-i denegi nici pe viitor valorosul Țeu sprijin, ear' pentru-ca această să fie cu puțință, îți urām și mai departe dar de viață și sănătate, și ca ore-când, fruntea decorată azi cu cununa de argint, să fie încoronată cu cununa de aur, în fine cu cununa nemuririi.

Cătră acestea mai adaug și a doua rugare, ca aceste obiecte de suvenir (Diplomă comemorativă și o penă de aur) de preț neînsemnat dar' de valōre istorică, să le primim și a ceea inimă, cu care noi Ți-le oferim ca simbolul venicei noastre legături, pe care Dumnezeu să o susțină și întărească pentru totdeauna.

Și acum încheiu cu urarea: iubilantul nostru să trăiască la mulți ani!

(Va urma).

Sērbarea de la Șipca.

Sērbarea de la Șipca, arangiată în memoria celor petrecute acolo înainte cu 25 de ani, s'a terminat cu o revistă ținută asupra trupelor bulgare, în ziua din urmă a manevrelor, cari au avut loc săptămāna trecută.

Erau concentrați 35,000 de soldați bulgari, cari au defilat aproape de Șeinovo în fața mare-ducelui *Nicolae Nicolaevici* din Rusia, și a principelui *Ferdinand* al Bulgariei, spre mulțămirea celor-ce veniseră să vadă destoinicia armatei bulgare, adevă a — generalilor ruși.

După revista căreia asemenea nu s'a ținut până acuma în Bulgaria, a urmat un mare banchet, la care principele Ferdinand a rostit următoriu toast:

„Înainte cu 25 de ani formându-se în Chisenev trupa voluntară, s'au pus bazele armatei bulgare. Cea din urmă a trecut peste Balcani până la Tundza, unde a dat peste inamicul mult mai covârșitor în număr. După luptele de lângă Stara-Sagora și Truzanli, s'a făcut retragerea prin strimțōre, pentru a apēra pasul Șipca. Mica trupă a stat față 'n față cu armata întrēgă a lui Suleiman-pașa. Au urmat zile grozave, apoi lupta din 9 și 10 August, ziua memorabilă a vitejiei și jertfei atât din partea Rușilor, cât și a Bulgarilor. Urmară apoi zilele glorioase de 26 și 28 Decembrie, în cari s'au făcut minuni de eroism. Astăzi cu recunoștință ne aducem aminte de eroii căduți. Armata pe care a reinviat-o Țarul liberator, a adus rōde. Mulțămim Țarului, pentru-că a trimis aici pe mare-ducele Nicolaevici, ca să vadă, că unica cale a înflōrirei Bulgariei este să pāșim pe urmele antecesorilor“.

Principele Ferdinand a golit apoi pāharul în sănătatea Țarului și a reprezentantului seu, a mare-ducelui *Nicolae Nicolaevici*, fiul comandantului suprem de odinōră al armatei rusești.

Mare-ducele Nicolaevici a răspuns cu alt toast, în care zicea că Țarul vrēd să-și manifesteze bunelile sale porniri față de principele Ferdinand, l'a trimis pe el (mare-ducele) la aceste sērbări, și a dat voie eroilor de odinōră și reprezentanților armatei, să asiste și ei. „Petrecēnd în Bulgaria, — Ție

mare-ducele, — m'am convins despre esecul lentile însușiri ale armatei bulgare. Golese păharul în numele Țarului, pentru armata bulgară“.

Ministrul de război *Paprikov* a toastat apoi pentru armata rusă, ear' mare-ducele *Nicolaevici* a închinat din nou pentru principele Ferdinand, pentru moștenitorul de tron bulgar și pentru armata bulgară.

După banchet principele Ferdinand și mare-ducele au plecat la Burgas, ear' ministrul de război rusesc *Kuropatkin* s'a dus să vadă Plevna.

Serbările au avut caracter curat militar. Mare-ducele *Nicolaevici* a plecat apoi la Constantinopol, pentru a face vizită Sultanului. I-s'a făcut primire frumoasă.

„Asociațiunea.“

Convocare.

Subsemnatul în numele d-lui Director al despărțământului, convoc adunarea generală a despărțământului „Agnita“ al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român pe Duminecă 29 Septembrie a. c. st. v. la 10 ore a. m. în sala școlii gr. or. din opidul Agnita.

Prin această sunt rugați a participa toți membrii despărțământului, cum și toți românii cari cunoscând intențiunile nobile ale acestei instituțiuni culturale, sunt datori a se interesa de progresarea culturii poporului român.

Rog tot-odată pe domnii preoți și învățători a publica prezenta convocare în cercul cel mai estins într-un popor, și a lăsa îndatorarea cu blândețe — ca interesându-se, — să participe în număr cât mai mare la adunare.

Programa pusă la ordinea zilei este:

1. Deschiderea adunării prin dl director.
2. Raportul comitetului.
3. Raportul cassariului.
4. Alegerea comisiunilor pentru înscrierea membrilor noi, pentru cenzurarea rațiunii, raportului comitetului, și pentru autenticarea procesului verbal din adunarea prezentă.
5. Raportele comisiunilor.
6. Propuneri de sine stătătoare.
7. Disertațiuni, cari sunt a se preda d-lui director cel puțin 2 zile înaintea adunării.
8. Încheierea adunării.

Agnita, la 19 Septembrie 1902 st. v.

Secretariul despărțământului.

Axente Sene.

NOUTĂȚI

Zina M. Sale împăratului și rege Francisc Iosif I. a fost serbată alaltăieri pretutindenea cu cuvenită evlavie și omagialitate. În bisericile române s'a oficiat serviciu divin împreună cu doxologia și rugăciunile pentru monarch, prescrise de tipicul bisericei noastre. În biserică din suburbiul Iosefin al Sibiului serviciu divin a fost oficiat de profesorul seminarial D. Cunțan, în prezența *Lualtprășdăntiei Sale metropolitului*, care la timpul său a zis însuși cetenile și a cetit — în genunchi, în ușa împărătească a altariului — rugăciunile pentru monarch. După otpust elevii seminariali au cântat imnul regal. Biserica era plină de public: asessori consistoriali, elevii seminariali conduși de directorul și profesorii lor, elevele școlii civile a Asociațiunii, cu directorul și profesorii și profesorii, și alții.

Hymen. Joi s'a celebrat în București căsătoria dlui Dr. *Emil Pușcariu*, profesor la Iași, fost secretar general al ministerului instrucțiunii publice, fiul Ilust. Sale dlui Ioan cav. de *Pușcariu*, cu d-șora doctor *Elena Densușian*.

† Mihail Noak de Hunyad, vicecolonel în pensie, a răposat Vineri (3 Octombrie n.) în *Hațeg*, în etate de 64 ani. Înმორმენტarea i-s'a făcut Duminecă (5 Octombrie) conform ritului gr.-or. în cimiteriul comun din *Hațeg*. Răposatul era decorat cu ordul Francisc Iosif I. în gradul de cavalier. Îl jeluște soră-sa Maria m. Bărsan, cumnatul său Ambrosiu Bărsan, nepoții Aurel, Pompeiu, Octavian și Elvira Bărsan m. Fehér.

Unificarea censului. Gazetele noastre ne spun, că în ministeriul de interne se adună datele necesare pentru modificarea legii electorale. E vorba, ca censul să fie unificat, luându-se de basă o anumită sumă, plătită ca dare directă anuală.

Școală de model — la expoziția din Sibiu. Corpul profesoral de la seminarul nostru archidieceșan „Andreian“ a hotărât să espună la expoziția aranjată de „reuniunea agricolă română“ și de „reuniunea meseriașilor români din Sibiu“ o școală de model aranjată conform tuturor cerințelor pedagogice. Esecutarea acestei hotărâri este concredută profesorului seminarial Dr. Petru Șpan și învățătorului de la școală de aplicație a seminarului, Candid *Popa*.

Bulgaria regat! O telegramă din Viena spune următoarele: „Se anunță din Sofia că în cercurile diplomatice de acolo circulă stăruitor șvonul, că Bulgaria se va proclama regat îndată după sfârșirea serbărilor de la Șipea și după întorcerea prințului Ferdinand la Sofia. Faptul că se concentrează trupe turcești d'alungul graniței Rumeliei, se pune în legătură cu eventualele evenimente ce se vor desfășura în Bulgaria“. Știrea trebuie primită cu rezerva cuvenită, fiind de origine — bulgară.

Inscințare. Prin această se face cunoscut că stramutându-se cancelaria ofiului protopresbiterial gr.-or. al tractului Bistrița în cetatea Bistrița, toate scrisorile la adresa acestui ofiului sunt a se trimite în Bistrița. Bistrița în 30 Septembrie 1902. Simion Monda protopop.

Manevrele armatei române. Marile manevre ale armatei române vor începe în ziua de 27 Septembrie v. M. S. Regele Carol va pleca din ziua de 26 cu un tren special spre a se duce pe câmpul manevrelor. Suveranul român va petrece noaptea de 26 spre 27 în tren, în stația Titu ori Găești. În ziua de 27 M. S. Regele va urmări mișcarea trupelor pe câmpul de manevre; în ziua de 28 Suveranul va presida la Târgoviște marelui banchet ce se va oferi ofițerilor superiori cari vor lua parte la manevre. La 29 M. S. Regele va primi defilarea trupelor.

Premii pentru expoziția industrială din Sibiu. până de prezent au creat următorii domni: Nicolae Racota, medic în Șeica-mare 20 cor., Dr. Vasile Dan, adv. în Sibiu 20 cor., Silvestru Moldovan, directorul „Tribunei“ 20 cor., Dr. Nic. Vecerde, secretariul „Albinei“ 20 cor., Jeronim Preda, directorul librăriei archidieceșane 10 cor., Ioan Broju, capelan c. și r. militar 10 cor., Vic. Tordășian, presidentul Reun. sodalilor 10 cor., Ilie Popp, învățător pens. în Șomcuta mare 2 cor. — apoi comunele: Reșinari 60 cor., Seliște 50 cor., Săcel 20 cor., Sibiel 30 cor., Orlat 20 cor., Aciliu 30 cor., Mag 10 cor., ear' dintr-o bancă amintim de astădată suma de 100 cor., votată la stăruința dlui Aurel Munteanu, avocat și director, de institutul de credit „Dacia“ în Orăștie.

† G. C. Filipescu. Înმორმენტarea rămășițelor pământești ale mult regretatului G. C. Filipescu, mare mareșal al curții regale române, s'a făcut Marți la orele 3. Luni a sosit din străinătate sicriul la gara Filaret, de unde personalul palatului l'a transportat într-un car funebru în capela cimiteriului Belu din București. În ziua înმორმენტării capela cimiteriului a fost îmbrăcată în negru și decorată cu flori naturale. În mijlocul capelei era catafalcul, și în jurul lui oameni de serviciu de la palat, în ținută de ceremonie. Numeroase cunune au fost așezate pe sicriu. Cea mai frumoasă, care atrăgea privirea tuturor, era una de violete și flăora reginei cu inscripția: „Regele și Regina — lui G. Filipescu“. O alta, din trandafiri naturali, era cea depusă din partea A. S. R. Principei Ferdinand, purtând pe panglici o singură literă: F. deasupra coroanei princiare. Urmară apoi multe altele, de la soție, unele persoane distinse, și societăți al căror membru a fost răposatul. Serviciul religios a fost oficiat de P. S. Arhiepiscopul Nifon, vicariul sfinței Metropolii, asistat de trei preoți. Capela era plină de o numără și distinsă asistență. După terminarea slujbei religioase, luară cuventul pe rând d-nii: D. Sturdza, în numele guvernului, P. S. Arhiepiscopul Nifon, în numele societății „Elisabeta“, generalul *Priboianu* în numele caselor regale, civilă și militară, și Ioan Calinderu. Coseiugul, luat pe brațe de servitorii palatului, a fost depus pe urmă în cavoul familiei. Onorurile au fost date de două batalioane de geniu, un divizion de roșiori, o baterie de artilerie, toate puse sub comanda generalului Brătianu.

Artiști români. Ziarele din România scriu, că frații Mitu și Florian Dumitrescu, renumiții gimnastici români, creatorii originali a zece bare aeriane, fac actualmente admirația publicului american în parcul *Sans Souci* din Chicago. Frații Dumitrescu, supranumiți campioni Europei, s'au unit cu H. Vermette și A. Dionne, campioni Americiei, formând o trupă, care a fost recunoscută ca cea mai de seamă din câte există până acum. Producțiunile lor sunt cu adevărat uimitoare, fapt pentru care Țările americane le aduc elogiul binemeritate. După-cum se știe, frații Dumitrescu sunt elevii distinsului maestru G. Moceanu din București, pe care ca o recunoștință către maestrul lor, îl țin totdeauna în curent cu succesele pe cari le obțin. De altfel maestrul Moceanu are și alți elevi răspândiți în Europa și America, cari fac admirația lumii și duc departe numele de român.

Concert în Brad. Concertul aranjat la 28 Septembrie n. în Brad, în favorul fondului „Masa studenților“, a succedat foarte bine. În numărul viitoriu vom da raport amănunțit.

Urmările beției. Ni-se scriu următoarele: „În 30 Septembrie n. seculul din Kibéd, *László Sándor*, venind din M.-Oșorheiu către casă, s'a oprit în Bălauser — pe Târnava-mică — la beut. Fiind în voe bună, și-a trimis căruța acasă, voină a merge cu trenul. Turmentat plecă la 7 ore seara la gară; chiar atunci plecase trenul din gară — el mergea în fața lui. Fiind întunec, conducătorul nu l'a observat. Trenul l'a oborât, tărându-l cam 300 m. — L'a mutilat grozav. Picioarele și mâna dreaptă i-le-au tăiat rote. Mâna stângă i-a rămas. Pe șine erau și în ziua următoare bucăți de carne. În calea către spital la Akosfalva a murit“.

Cărți și reviste.

Sfaturi bune. Din „biblioteca populară a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ a apărut sub titlul „Sfaturi bune“ broșura a 4-a, conținând trei disertațiuni: 1. „Despre concubinaj“, de Emanuil Ungureanu, avocat în Timișoara (discurs rostit în adunarea cercuală a despărțământului Timișoara, ținută în Belinț la 8 Iunie 1902); 2. „Despre beție“, de Dr. Miron E. Cristea, asesor consistorial în Sibiu (cuvântare rostită în biserica ortodoxă-română din Cristian cu ocaziunea excursiunii aranjate de comitetul despărțământului Sibiu al Asociațiunii la 12 Mai v. 1902); și 3. „Icône din viața poporului român“, de Nicolae Ivan, asesor consistorial în Sibiu (disertație cetită cu ocaziunea excursiunii amintite mai sus). Prețul: 20 fileri (Sibiu, tipografia archidieceșană).

Analize psihologice, lecțiuni de psihologie pentru învățământul secundar, de Dr. Iosif Blaga, profesor la gimnaziul gr.-or. român din Brașov. — Brașov, tipografia Ciurcu et Comp. Edițiune ajutată de fondul „Coresi“ al gimnaziului din Brașov. Prețul 2 cor. 50 fileri (pentru România 3 franci). La alt loc reproducem din această valoroasă carte capitlul „Simțimintele morale“.

Contabilitatea afacerilor în participațiune, studiu de Ioan Pricu, prof. la școala comercială sup. gr. or. română din Brașov. Prețul 2 corone + 10 fileri porto. Se poate procura de la librăria Ciurcu din Brașov, ori de la autor.

Istoria iudaismului și jidanii în România. M. Savel din Bacău (România), vestește că sub titlul de mai sus a scris și dat la tipărire o scriere antisemită, pe care doritorii de a o avea o pot procura de la autor cu prețul de 1 leu și 50 bani exemplarul.

„Convorbiri literare“ Nr. 9 dto 1 Septembrie 1902 (Anul de esistență XXXVI.) au apărut cu umătorul sumariu: „Învățarea meseriilor în armată“, de A. C. Cuza; „Despre urmașii lui Grigorie Ghika Vodă III. și originea Ghikuleștilor din Moldova“, de R. Rosetti; „O scriere necunoscută: Studii moldovene de Al. Russo“, de P. V. Haneș; de același: „Correspondența din tinerețe a lui Mihail Cogălniceanu“, — apoi poezii (de Zamfirescu, Stefan O. Iosif, G. Murnu, etc), recenzii, etc.

„Convorbiri literare“ apar în București în editura librăriei Sococu et. Co. (Calea-Victoriei Nr. 21) și costă 15 corone pe an (un fascicul 1 leu 75 bani).

„Povești despre păstrarea sănătății“, de Dr. I. Felix, membru al Academiei române și profesor de igienă la facultatea de medicină din București. — Cărticică de bun folos deosebi pentru țărani; tractează despre sănătate, aer, vânt, furtună, căldură, lumină, despre vestimente, încălțăminte, așternut, locuință, sat, școală, lucrare și repaus, curățenie și preîntâmpinarea bolilor. Ilustrațiuni are: M. Sa împăratul și rege Francisc Iosif I. și prințul moștenitoriu Ferdinand al României la manevre (în trăsură deschisă; deosebi portretul M. Sale e foarte succedat). Apoi o casă țărănească de model, o școală de model și perspectiva unui sat. — Cărticica a apărut în București (tipografia Guttenberg a lui Iosif Göbl, strada Dămei Nr. 20) și formeză a 24-a cărticică din „biblioteca populară a administrațiunii domeniului Coronei“.

De la comitat.

În congregația de astăzi (6 Octombrie) a comitatului Sibiu, domnul Dr. *Liviu de Lemény* a adresat domnului vice-comite comitatens următoarea interpelație:

Onorate Domnule Vice-Comite! De vre-o câteva luni apare în Sibiu, în fie-care Duminecă un organ de publicitate cu numele „Szeben- és Fogaras-Vármegye“, care însuși se declară ca fióie săptămânală socială.

Acastă fióie în fie-care număr se ocupă cu politica militantă în înțelesul celui mai aprig șovinism, condusă de cea mai rea voință față de naționalitățile cari locuiesc în cele două comitate, de ale căror nume face abuz în titlul său, și prin enunțatiunile sale de pismă și ură dictate, prin știrile sale tendențioase și mincinoase pare că anume vrea să conturbe pacea și liniștea relativă, care domnește în aceste părți ale țării într-o locuitori, samănă discordie și otrăvește inimile.

Cu plăcere constat, că chiar și inteligența magiară din Sibiu, acei membri ai ei, carișau spirit mai avântat, sunt mai obiectivi și astfel prețuesc buna înțelegere: desapróbă ținuta acestei foi stricacióse.

Dar', în fine sub scutul libertății de presă, trebuie să tolerăm și astfel de aparițiuni, și să sperăm că efectul stricaciós nu va lua dimensiuni prea mari.

Știm noi bine și aceea, că față de acest soi de agitațiune contra naționalităților nemagiare din patrie domnii procurori nu se pun în mișcare. Mielul este acela care turbură apa, nu lupul.

Știm însă că există lege, care dispune, ca fie-care fióie politică să depună cautiune.

Aflu însă, că numita fióie, de-și face mereu politică, nu a depus cautiunea prescrisă prin lege.

De bună samă este Onoratul domn vice-comite chemat a îngrijii și de aceea, ca foile cari apar pe teritoriul acestui comitat, să corespundă prescrișilor legii, și convingându-se că una sau alta nu a îndeplinit datorința sa, este obligat a lua măsuri, ca aceea să fie constrinsă a se conforma legii.

Am deci onóra a adresa domnului vice-comite următoarea:

Interpelațiune:

1. Are domnul vice-comite cunoștință, că în Sibiu apare o fióie săptămânală politică-socială cu numele „Szeben- és Fogaras-Vármegye“?

2. Are domnul vice-comite cunoștință, că această fióie se ocupă regulat cu politica?

3. Are domnul vice-comite cunoștință despre aceea, că pentru fióia această nu s'a depus cautiunea prescrișă prin lege pentru foi periodice politice?

4. Întru cât domnul vice-comite nu ar avea cunoștință despre afirmațiunile cuprinse în punctele anterioare, are domnul vice-comite de cuget a se informa, și convingându-se despre adevărul acelor afirmațiuni, are domnul vice-comite de cuget a întreprinde pe calea cuvenită, ca fióia numită să fie trasă la răspundere și supusă legii?

Sibiu, 6 Octombrie 1902.

Dr. *Liviu de Lemény*
membru al adunării municipale.

